

Мунтіян Н.М.

магістр,

Національний університет державної податкової служби України

СПОСОБИ МІНІМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВИХ РИЗИКІВ

Ризики є невід'ємною складовою усіх сторін оподаткування, вони властиві кожному його структурному елементу і будь-якій сфері поширення податкових правовідносин.

Саме тому науковці та практики досліджують етимологію ризиків, з'ясовують причини їх виникнення і все частіше акцентують увагу на розробці методів та заходів, які б сприяли їх мінімізації. Серед вчених, які вивчають дану тему слід відзначити І. Т. Балабанова, В. В. Вітлінського, К. В. Колісніченко, О. М. Десятнюк, О. М. Тимченко та інші.

Метою даної статті є розгляд основних антиризикових заходів, застосування яких повинно сприяти покращенню функціонування податкової системи України.

На виникнення податкових ризиків впливають причини як суб'єктивного, так і об'єктивного характеру. Так, Десятнюк О. М [1, с. 13] пропонує групувати причини в чотири умовні категорії: ідеологічні (нерівність прав та обов'язків учасників податкових правовідносин); правові (недосконалість податкового законодавства); економічні (низька правова культура платників податків, високі правові навантаження); моральні (висока корумпованість та тінізація економіки, низька професійна етика працівників податкових органів). Тому, з метою зменшення впливу та можливості виникнення даних ризиків використовують превентивні, обмежуючі та компенсаційні групи антиризикових заходів.

Превентивні заходи спрямовані на недопущення ризиків. Об'єктом таких заходів виступають безпосередньо податкові ризики. Тому до превентивних заходів відносять ті, які сприятимуть усуненню причин їх виникненню. Це безпосередньо такі заходи як [2]: рівність прав і обов'язків усіх суб'єктів податкових; досконала структура системи оподаткування; високий рівень податкової культури та податкової дисципліни.

Однак, які б превентивні заходи не застосовувались, уникнути повністю податкових ризиків неможливо. Тому важливим напрямом їх мінімізації є розробка обмежуючих антиризикових заходів, які спрямовані на стримування розвитку податкових ризиків і зменшення величини втрат від появи ризиків, яких неможливо уникнути. Заходи, які забезпечують зменшення можливості появи податкових ризиків є: низький рівень безробіття; ефективне державне регулювання цін, висока платоспроможність населення тощо [2]. Однак обмежити прояв причин збільшення податкових ризиків можна лише за допомогою обдуманих й об'єктивно обґрунтованих соціально-економічних реформ. Тому забезпечивши ефективне та просте адміністрування податків та обслуговування платників податків, впровадження електронних систем приймання податкових звітностей та інших автоматизованих систем, що сприяють спрощенню співпраці між податковими органами та платниками

податків, підвищення рівня юридичної й економічної підготовки працівників контролюючих органів, можна досягти зниження ймовірності виникнення ризику.

На жаль, навіть найефективніші превентивні й обмежуючі антиризикові заходи не в змозі не допустити існування податкових ризиків повністю. Тому важливою складовою системи антиризикових заходів є компенсаційні заходи, які мають на меті відшкодування втрат від ризиків. До компенсаційних заходів належать притягнення до відповідальності порушників податкового законодавства та погашення податкового боргу.

Відповідно до вищерозглянутих способів мінімізації податкових ризиків, для України доцільно проводити такі заходи як:

1) вдосконалювати податкове законодавства в рамках його зрозумілості та доступності, з метою уникнення подвійності трактувань норм чинних нормативно-правових документів;

2) забезпечувати спрощення процедури адміністрування податків за рахунок впровадження системи електронного адміністрування податків;

3) підвищувати рівень податкової культури та податкової дисципліни шляхом активізації боротьби з корупцією, вдосконалення демократичних інститутів та ефективного використання податкових надходжень;

4) сприяти ефективності роботи контролюючих органів з виявлення фактів ухилення від оподаткування, створення умов, за яких практично неможливо ухилитися від сплати податкових зобов'язань;

5) забезпечення невідворотності покарання в разі виявлення фактів порушення податкового законодавства за рахунок притягнення до відповідальності усіх порушників правових правовідносин;

6) формування національної податкової свідомості шляхом проведення інформаційної та роз'яснювальної роботи, щоб максимізувати добровільність сплати податків.

Таким чином втілення у практику даних методів протидії ризикам сприятиме покращенню відносин між платниками податків і контролюючими органами, зменшення ймовірності виникнення податкових ризиків і як результат ефективне функціонування податкової системи України.

Список використаних джерел:

1. Десятнюк О. М. Теоретичні домінанти моделювання антиризикових заходів у сфері оподаткування / О. М. Десятнюк // Світ фінансів. – № 1. – 2011. – С. 10–15.

2. Десятнюк О. М. Система заходів попередження та мінімізації податкових ризиків. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/Aktualni-problemy-rozvytku-ekonomiky-regionu/2009_5_1/43.pdf

3. Черевко І.О. Аналіз механізмів управління ризиками в сфері оподаткування. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.chteiknteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2013/v3/NV-2013-V3_52.pdf

Царенков О.О.

студент,

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН ЯК ЧИННИК ПОГЛИБЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ

Сучасний етап соціально-економічної кризи сприяє поглибленню, загостренню соціальної нерівності, розшаруванню населення, виникненню нових проблем і викликів в усіх сферах суспільного буття. З посиленням політичної та економічної нестабільності, загостренням впливу кризових явищ на всі сфери життя громадян відбуваються зміни і в податковому законодавстві. Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28 грудня 2014 року за № 71 [1], який набув чинності 1 січня 2015 р. передбачається збільшення ставки ПДФО з 17% до 20% для доходів, які перевищують 10-кратний розмір мінімальної заробітної плати (12180 грн.); до доходу, який не перевищує 10 мінімальних зарплат застосовується ставка 15%. Крім того передбачається підвищення ставки податку на пасивні доходи фізичних осіб (відсотки на поточний або депозитний банківський рахунок оподатковуватимуться за ставкою 20%). Оподатковуються також пенсії, якщо їх розмір перевищує три мінімальні заробітні плати у частині такого перевищення. Тобто на перший погляд оподаткування доходів громадян прогресивне, але очевидним є те, що надприбутки осіб з високим рівнем доходу не фіксуються та не оподатковуються. Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28 грудня 2014 року за № 71 передбачені також інші новації в частині оподаткування майна громадян, сплати військового збору, а також податку на транспорт.

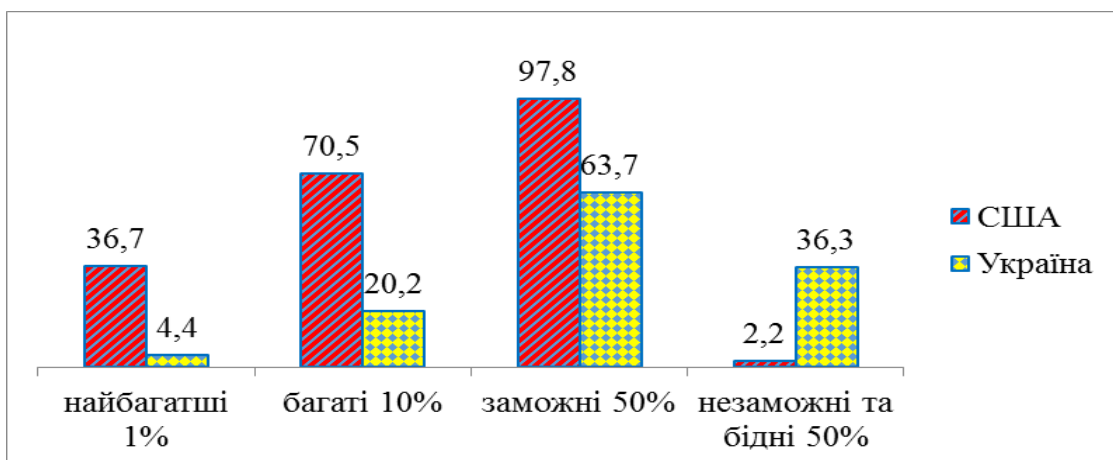


Рис. 1. Розподіл загальної суми прибуткового податку з населення між окремими групами, % (наростаючим підсумком) [2]

Традиційно в Україні податки платять найбідніші верстви населення на відміну від економічно розвинутих країн. Про це свідчить розподіл загальної суми прибуткового податку з населення між окремими групами у 2014 р. (рис. 1).

Варто відзначити, що сильний середній клас є основою демократичного суспільства, забезпечення стабільності та економічного розвитку, і в сучасних умовах його формування є не тільки проблематичним, а й фактично неможливим. Чинне законодавство в сфері оподаткування доходів громадян значною мірою впливає на формування нерівності за доходами.

Соціальна нерівність, за визначенням Лібанової Е.М. [3] є формою соціальної диференціації, за якої окремі індивіди, соціальні групи, верстви, класи знаходяться на різних щаблях вертикальної соціальної ієрархії і мають різні шанси розвитку і різні можливості задоволення потреб. Існують такі види нерівності: за доходами; за доступністю ресурсів (природних, економічних, включаючи фінансові тощо); за доступністю основних соціальних благ (освіти, охорони здоров'я, комфортного житла, культури тощо); за участю в політичному житті, зокрема за участю у владі; за участю в культурному житті, зокрема за доступністю культурних надбань власного етносу.

Україна належить до країн зі значними масштабами розшарування населення за доходами – за експертними оцінками значення коефіцієнта Джині перевищує 45%, хоча по країнах Євросони воно перебуває на рівні 20–25%. Основний внесок у загальну нерівність робить малочисельна група (5–15%, за різними оцінками) людей з високими доходами, що мають принципово іншу структуру споживання та якісно інший рівень споживання. Решта населення диференційована за доходами відносно рівномірно, відбувається доволі плавний перехід з однієї дохідної групи до іншої [3].

Для подолання негативного впливу кризових явищ та недопущення поглиблення соціальної нерівності, необхідним є забезпечення виконання законодавчих та нормативних актів на всіх рівнях, зменшення податкового навантаження на найменш захищені версти населення, але не декларативне, а фактичне; забезпечення прозорості та відкритості економічних відносин, підвищення рівня соціальної відповідальності органів державної влади, роботодавців, найманих працівників; здешевлення системи адміністрування податків, раціональне зменшення їх кількості.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28 грудня 2014 року № 71 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19>
2. Лібанова Е.М. Модернізація українського суспільства: чинники, передумови, перспективи / Е.М. Лібанова // Демографія та соціальна економіка. – 2012. – № 1. – С. 15.
3. Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу / за ред. Е.М. Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2012. – 404 с.